
Het Woord van de Gerechtigheid

Nummer 133, maart 2016

“Want ieder die nog van melk leeft, is onervaren in het woord van de gerechtigheid (St. vert.): hij is nog een kind” (Hebr. 5:13). Het “woord van de gerechtigheid” staat in contrast tot “de eerste beginselen van de uitspraken van God” (Hebr. 5:12). Het “woord van de gerechtigheid” duidt daarom op diepere waarheden waarin God handelt op basis van Zijn gerechtigheid met ons.

Het Woord van de Gerechtigheid wil een bijdrage leveren om christenen vertrouwd te maken met de “vaste spijs” (Hebr. 5:14) van het woord van God om geestelijke volwassenheid mogelijk te maken. Bijbelse waarheden die nauwelijks worden onderwezen en van cruciaal belang zijn om “het einddoel van het geloof” (1 Petr. 1:9) te bereiken, zullen in het bijzonder onderwerp van aandacht zijn.

Het Woord van de Gerechtigheid wordt geredigeerd door Roel Velema
e-mail: roel@velemaweb.nl
weblog: <http://velemaweb.nl>
Facebook: <https://www.facebook.com/roel.velema.5>

De Apostolische Vaders

Deel 3

De Zeven Brieven van Ignatius, de Brief van Polycarpus, en de Marteldood van Polycarpus

“Geworteld en gegrond in de liefde, zult gij dan samen met alle heiligen, in staat zijn te vatten, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is, en te kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot alle volheid Gods” (Ef. 3:17b-19).

APOSTOLISCHE VADERS

6. De Zeven Brieven van Ignatius

Ignatius leefde van 35/50 tot 98/117 AD. We weten weinig van hem. Hij was een discipel van de apostel Johannes. Zijn naam betekent “vurige”.

Rond het jaar 70 werd Ignatius aangesteld als bisschop in Antiochië. De oude ruïnestad Antiochië ligt bij het huidige Antakya in Turkije, dicht bij de grens van Syrië.

Ignatius had een sterk geloof, gezien de vervolging die op een dag in Antiochië kwam.

Hij weigerde zijn Heer te verloochenen en werd ter dood veroordeeld in Rome.

Ignatius schreef zes brieven aan gemeenten gedurende zijn reis naar Rome en één brief aan Polycarpus in Smyrna:

1. De brief aan de Efeziërs
2. De brief aan de Magnesiërs
3. De brief aan de Tralliërs
4. De brief aan de Romeinen
5. De brief aan de Philadelphiërs
6. De brief aan de Smyrnaeërs
7. De brief aan Polycarpus

De kerkvader Eusebius heeft de reis van Ignatius beschreven. Op allerlei plaatsen kreeg Ignatius bezoek van afgevaardigden van christelijke gemeenten. In Smyrna ontmoette hij Polycarpus en kreeg hij bezoek van een afvaardiging uit de gemeente van Efeze. Dit gezelschap bestond uit Onesimus, de bisschop van Efeze, een diaken genaamd Burrus, en nog drie anderen: Crocus, Euplus en Fronto.

De brieven die Ignatius tijdens zijn reis aan verschillende gemeenten schreef, vormen een rijke bron aan informatie over de vroegchristelijke kerk. De brieven zijn soms leerstellig en soms troostend en bemoedigend van aard. We onderscheiden drie hoofdthema's in zijn brieven:

1. De eenheid van de gemeenten door middel van de bisschoppen

In zijn brief aan de Smyrnaeërs schrijft Ignatius:

“Leeft allen in navolging van de bisschop, zoals Jezus Christus de Vader volgde. Doet dit ook ten opzichte van het college van oudsten, zoals het tegenover de apostelen betaamt. Hebt eerbied voor de diakenen zoals u dat hebt voor het gebod van God. Laat niemand, wat kerkelijke zaken aangaat, iets doen buiten de bisschop om. Slechts die viering van de eucharistie is betrouwbaar te beschouwen die onder leiding van de bisschop of degenen die hij dit toevertrouwt, plaats vindt. Waar de bisschop verschijnt, daar moet het volk zijn. Net zoals waar Christus is de katholieke (algemene) leer aanwezig is. Zonder bisschop is het niet geoorloofd te dopen of een liefdemaal te vieren. Wat hem goed dunkt, is ook welgevallig aan God. Zo is alles zeker en betrouwbaar.”

Ignatius gelooft rotsvast dat de eenheid in de gemeente zich centreert rond de bisschop. Hij bevestigt en beklemtoont wat we al in de brief van Clemens zagen, dat er een vroege uitdrukking van episcopalisme was in de kerk. Episcopalisme kenmerkt zich door een formeel sterk hiërarchische gezagsstructuur met (aarts)bisschoppen aan het hoofd. De rooms-katholieke kerk is bij uitstek een episcopale kerk.

Opmerkelijk is dat zonder de bisschop geen liefdemaal maken worden gehouden. De Griekse tekst voor een *“liefdemaal te vieren”* is letterlijk: *“te maken agape-liefde”*, wat ook te vertalen is dat zonder de bisschop men geen seksuele liefde mag bedrijven.

De kerkgeschiedenis zal nooit helemaal los komen van de hiërarchische gezagsstructuur, maar voortdurend zien we groepen die deze structuur willen doorbreken, zoals in de latere geschiedenis bij de rijk gezegende bewegingen van het Pietisme en de Plymouth Brethren (Vergadering van Gelovigen).

2. Valse leer

Ignatius bestrijdt in zijn brieven drie vormen van valse leer, het docetisme, macionisme en judaïsme.

(1) Het docetisme

Het woord ‘docetisme’ is afgeleid van het Griekse woord ‘dokeoo’ dat ‘schijnen’ of ‘lijken’ betekent. Docetisme is de leer dat het lichaam van Christus niet werkelijk was, maar een verschijning van een hemelse substantie. Het lijden van de Heer was daarom niet meer dan een schijnbaar lijden. Hierover schijft Ignatius:

"... volledig overtuigd met betrekking tot onze Heer dat Hij werkelijk uit de familie van David is wat betreft zijn menselijke afkomst, en Zoon van God met betrekking tot de goddelijke wil en macht, waarachtig geboren uit een maagd, gedoopt en waarachtig in het vlees voor ons vastgenageld onder Pontius Pilatus. ... Hij leed werkelijk, net zo goed als Hij zichzelf werkelijk opwekte – niet zoals sommige ongelovigen zeggen, dat Hij alleen in schijn leed. ... Ik weet en geloof dat hij in het vlees was, zelfs na de opstanding, en toen Hij bij Petrus en die met hem waren kwam, zei Hij: "Houdt me vast, voel me en zie dat ik geen ontlichaamde demon ben". Onmiddellijk raakten ze Hem aan en ze geloofden, nauw verbonden aan zijn vlees en bloed. Om deze reden minachtten ze de dood. ... En na zijn opstanding at en dronk Hij met hen als iemand die bestaat uit vlees, hoewel hij geestelijk met de Vader verenigd was. .. Bidt voor hen, dat ze zich op de een of andere manier bekeren, hoe moeilijk dat ook [voor ze] is. Want als deze dingen door onze Heer werden gedaan in schijn alleen, dan ben ik alleen in schijn in ketenen. Waarom heb ik mezelf dan aan de dood overgegeven, aan het vuur, het zwaard, aan dieren? Hoe dan ook, 'dichtbij het zwaard' betekent 'dichtbij God'; omringd 'met de dieren' betekent dat ik omringd ben 'met God'. .... Een ieder die niet erkent [dat hij bekleed was met vlees] is zelf in een lijk gekleed.... Ze geloven niet in het bloed van Christus. ... Ze onthouden zich van de Eucharistie en gebed omdat ze weigeren te erkennen dat de Eucharistie het vlees is van onze redder, Jezus Christus" (De brief aan de Smyrnaeërs 1:1-2; 2:1-6:2).

(2) Het marcionisme

Marcion (ong. 85-160 AD) was een welvarende zakenman, een reder, uit Sinope aan de Zwarte Zee. Marcion herontdekte Paulus en begreep dat het evangelie ons bevrijdt van de veroordeling van wet en we worden gerechtvaardigd door het geloof. Marcion leerde echter dat de God van het Oude Testament een wraakzuchtige God was en niet dezelfde God was als de Vader van de Here Jezus die naastenliefde voorstond. Het evangelie volgens Marcion was daarom ontdaan van alle verwijzingen naar het Oude Testament Hij verwierp de Oudtestamentische geschriften als van een mindere god, terwijl Jezus kwam als de meest verheven god. Marcion accepteerde alleen de brieven van Paulus en die delen van het evangelie van Lucas die geen verwijzing had naar het Oude Testament. Hoewel Marcion een goed begrip had van de brieven van Paulus, zag hij niet de eenheid van het Oude en Nieuwe Testament. De gnostiek had Marcion beïnvloed, omdat de Schepper en Verlosser scheidde. In verband met Marcion is eens gezegd: "*Slechts één man heeft in die tijd Paulus begrepen en die heeft hem verkeerd begrepen.*"

Ignatius schreef met het oog op het marcionisme:

"*Laten we ook de profeten liefhebben daar ook zij met het oog op het evangelie geprofeteerd hebben en op hem hoopten en Hem verwachtten. Door Hem werden zij gered toen zij tot geloof kwamen. Zij zijn eendrachtig met Jezus Christus. Zij zijn de heiligen die liefde en bewondering verdienen, voorzien van een goed getuigenis van Jezus Christus en geteld bij hen die delen in het evangelie van de gemeenschappelijke verwachting*" (De brief aan de Philadelphiërs 5:2).

(3) Het jodaisme (jodendom)

Een tweede leer die Ignatius bestrijdt, is het jodendom. Aan de gemeente in Magnesia en die in Philadelphia stuurt hij zijn waarschuwingen.

“Wordt niet misleid door vreemde leerstellingen en verouderde mythen, want die zijn waardeloos. Want als we doorgaan te leven in overeenstemming met het jodendom, geven we toe dat we geen genade hebben ontvangen” (De brief aan de Magnesiërs 8:1).

“Het is totaal absurd om Jezus Christus te belijden en het jodendom te praktiseren, want het christendom ging niet in het jodendom geloven, maar het jodendom in het christendom” (De brief aan de Magnesiërs 10:3).

“Maar als iemand het jodendom aan jullie uitlegt, luister niet naar hem. Als hij niet spreekt over Jezus Christus, beschouw ik ze als grafstenen en de graven van de doden” (De brief aan de Philadelphiërs 6:1).

3. Zijn eigen dood

De brieven laten een man zien die het einde van zijn leven nadert. De zinnen zijn vaak in staccato geschreven als van een schrijver die haast heeft en weinig tijd meer te leven heeft. Hij is bereid voor de Heer te sterven en wil daar niet meer van afgebracht worden. Hij is er klaar voor. Elke poging van de gelovigen hem van de dood af te brengen beschouwt Ignatius als het verloochenen van zijn Heiland.

Zo schrijft hij aan de gemeente in Rome:

“Ik maak me bezorgd over uw liefde die wel eens nadelig voor mij zou kunnen zijn. Want voor u is gemakkelijk te doen wat u wilt, maar voor mij is het moeilijk tot God te komen indien u mij niet spaart ... het best dat u mij kunt geven, is dat ik geofferd wordt aan God, terwijl het altaar gereed staat, opdat u in liefde een koor geworden, de Vader in Jezus Christus kunt lofzingen. Want God heeft het waardig gekeurd dat de bisschop van Syrië zich bevindt daar waar de zon verdwijnt door hem te ontbieden van waar de zon opgaat. Het is heerlijk van de wereld te verdwijnen om tot Hem te mogen opgaan” (De brief aan de Romeinen 1:2; 2:2).

In Rome sterft Ignatius uiteindelijk de marteldood, waarschijnlijk door de leeuwen. Aan de Romeinen schreef hij daar voor:

“Laat me toch voedsel zijn voor de dieren. Daardoor kan ik tot God komen. Ik ben de tarwe van God en door de tanden van de dieren word ik gemalen opdat ik zuiver brood van Christus zal blijken te zijn. Ja hitst de dieren op dat ze mijn graf worden en niets van mijn lichaam overlaten” (De brief aan de Romeinen 4:1).

 APOSTOLISCHE VADERS

7. De Brief van Polycarpus

Polycarpus (69-155 AD) was een discipel van Johannes en de bisschop van **Smyrna** (het huidige Izmir in Turkije). Toen hij 86 jaar oud was, kwam er een vervolging in Smyrna. Polycarpus weigerde echter om zijn Heer te verloochenen. Dit leidde tot zijn martelaarschap.

Over Smyrna lezen we ook in Openbaring 2:10 waar de Heer zegt:

“Wees niet bevreesd voor hetgeen zijn lijden zult ... Wees getrouw tot in de dood en Ik zal u geven de kroon van het leven.”

Vervolging in het Romeinse rijk was meestal incidenteel en lokaal. De reden was vaak de christenen de schuld kregen van ramspoed. Misoogsten waren dan een blijk dat lokale goden ontstemd waren. De christenen, die niet Caesar en de nationale goden vereerden, werden daarom als antisociaal gezien en aangewezen als zondebok.

De brief van Polycarpus was een brief aan de Filippenzen. Polycarpus moet als een opmerkelijk persoon worden gezien in de postapostolische periode. De naam Polycarpus betekent ‘veel vrucht’ en zijn leven heeft dit zeker tot uitdrukking gebracht! Zijn brief was een antwoord op een brief van de Filippenzen.

De brief van Polycarpus is een kort maar groots antwoord met veel citaten uit de Schrift. Er komen twee zaken aan de orde.

Allereerst betrof het een ouderling, Valens, die geld uit de gemeentekas had gestolen. Polycarpus antwoordt dat we de liefde voor geld moeten vermijden, zoals ook Paulus ons voorhoudt:

“Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door daarnaar te haken zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele smarten doorboord” (1 Tim. 6:10)

De nadruk van de brief ligt echter op zijn bestrijding van het docetisme, waar ook zijn mentor Ignatius van Antiochië tegen ten strijde was getrokken. Polycarpus schijft hierover:

“Ieder die belijdt dat Jezus Christus niet in het vlees is gekomen is een antichrist. Ieder die het getuigenis van het kruis niet belijdt, is uit de duivel. Wie de woorden van de Heer naar eigen believe verdraait en zegt dat er geen opstanding en oordeel is, die is de eerst geborene van de satan” (De brief van Polycarpus aan de Filippenzen 7:1).

8. De Marteldood van Polycarpus

De Marteldood van Polycarpus is een brief van de gemeente van Smyrna aan de gemeente in Philomelium. Het is het oudste verslag van christelijk martelaarschap buiten het Nieuwe

Testament. Het is een verslag van getuigenissen van de vervolging, arrestatie, veroordeling en terechtstelling van Polycarpus. Dit geschrift, deze apostolische vader, is een juweel om te lezen en een getuigenis voor ons allen.

De meeste bekende passage is:

“Toen Polycarpus het stadion binnenkwam, klonk er een stem uit de hemel: Wees dapper, Polycarpus”. Niemand zag wie er sprak, maar wie er van ons aanwezig was hoorde de stem. Toen hij helemaal binnen was, ontstond er een groot tumult zodra men bemerkte dat Polycarpus was gevangen genomen. Hij werd voor geleid en de proconsul vroeg hem of hij Polycarpus was. Toen dit werd bevestigd, trachtte hij hem over te halen om te verloochenen met de woorden: ‘Heb eerbied net uw ouderdom’ en dergelijke dingen die men gewoon is te zeggen, ‘Zweer bij het geluk van de keizer, kom tot inkeer en zeg ‘Weg met de goddelozen’. Maar

Polycarpus keek toornig naar de menigte van misdadige heidenen in het stadion, schudde zijn vuist tegen hen, zuchtte, keek naar de hemel en zei: ‘Weg met de goddelozen’. De proconsul drong aan en zie: “Zweer en ik zal u vrijlaten, vervloek Christus’. Polycarpus antwoordde: ‘Zesentachtig jaar heb ik Hem gediend en Hij heeft mij geen kwaad gedaan. Hoe kan ik mijn Koning die mij gered heeft, vervloeken’” (De Marteldood van Polycarpus 9:1).

De Marteldood van Polycarpus verhaalt ook over een Frygiër die zich als vrijwilliger aangaf als martelaar. Uiteindelijk verloochende hij Christus toch. De les is dat martelaarschap een gave is van God in het uur van lijden:

“Maar wacht u voor de mensen; want zij zullen u overleveren aan de gerechtshoven en zij zullen u geselen in hun synagogen; gij zult ook geleid worden voor stadhouders en koningen om Mijnentwil, tot een getuigenis voor hen en voor de volken. Wanneer zij u overleveren, maakt u dan niet bezorgd, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u in die ure gegeven worden wat gij spreken moet” (Matt. 10:17-19).

De laatste woorden van Polycarpus waren een lofprijzing voor Zijn eeuwige en hemelse Hogepriester aan wie de heerlijkheid is, nu en in de komende eeuw, de eeuw van Polycarpus” beloning.

Studievragen

1. Wat weet je van Ignatius van Antiochië?

2. Wat spreekt je aan in zijn leven?
3. Wat is het docetisme?
4. Wat is het marcionisme?
5. Wat weet je van Polycarpus?
6. Waaruit kun je zien dat Polycarpus een discipel van de apostel Johannes was?
7. Is er bij jou nog een spoor van geldzucht?
8. Wat wil je van Polycarpus onthouden, mocht je zelf eens een martelaar worden?